

Odborný styl

Základní funkce projevů odborného stylu:

1. Odborně sdělná.
2. Vzdělávací.

Základní znaky textů odborného stylu:

1. Jednoznačnost a přesnost – z toho vyplývající použití odborných *termínů*.
2. Text nemusí být barvitý a bohatý na slovní zásobu, ale *stručný, jasný, pravdivý a objektivní*.
3. Vyvarujeme se projevů emociálnosti a expresivity.
4. Ze slohových postupů užíváme především *výklad a popis*, někdy též *úvahu*.
5. Důležité je i uspořádání textu – *uspořádání myšlenek do kapitol, podkapitol a odstavců zvyšuje přehlednost*.
6. Rozlišujeme tzv. *teoretický odborný styl a populárně odborný styl*.

Slohové útvary odborného stylu:

Odborný článek, stať (v časopise nebo ve sborníku), pojednání – studie (většího rozsahu), monografie, disertace, referát, koreferát, přednáška, posudek, učebnice, příručky, encyklopedie, slovníky atd.

Vědeckopopularizační texty jsou určeny širokému okruhu zájemců - neoborníků, proto musí být výklad jednodušší, názornější, termíny vynechány, případně podrobně vysvětleny. Dochází ke zjednodušování problému, ale nikdy nesmí dojít ke zkreslování či k nesprávným závěrům.

Učební styl – je stylem učebnic, skript, ale i elektronických studijních textů – e-learningové kurzy apod.

Vedle funkce odborně sdělné a vzdělávací je v těchto textech i funkce řídicí – student je textem veden, aby se něčemu naučil, učivo procvičil a zopakoval. Součástí učebních textů jsou proto i cvičení, otázky, shrnutí. Elektronické studijní programy již počítají s tím, že studenta povede tzv. *tutor* = průvodce a učitel v jedné osobě., který bude se studentem komunikovat on-line.

Orientaci v odborném textu usnadňují např. mezititulky, desetinné třídění, paragrafy, případně odkazy uvnitř textu, rejstříky, přílohy apod. Často jsou užívány i *textové orientátory* - např. zkratky, zkrácená slova, zkrácené věty: viz, srov., dříve, vraťme se na str. 12, bylo probráno v 1. kapitole, ...

Cvičení:

1. Výchozí text:

Dějový půdorys seriálu je archetypálně jednoduchý: ona je krásná, ale chudá, on schopný a bohatý, ona nosí ručně pletené svetry od maminky, on studoval v Anglii, ona se jmenuje Eva, on Adam. Musejí překonat četná protivenství, než se dostanou k sobě. Jaká to budou, je zatím trochu ve hvězdách, protože scenáristky Kateřina a Jitka Bártů mají napsanou jen polovinu seriálu.

Největší průlom do televizní tvorby může nastat, až si diváci sami vynutí změnu v ději. Při systému výroby seriálu, který se natáčí v blocích po osmi dílech, je to klidně možné. Poprvé od dob kuchaře Svatopluka Kuřátka, kdy diváci rozsvícením v kuchyni hlasovali, kterou variantu příběhu chtějí, mají znovu možnost ovlivnit osudy postav. Zdá se, že sto čtyři díly budou na excesy podobné těm z Dallasu, kdy se náhle vrátí dávno mrtvý protagonista.

(Instinkt 14/2004)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- a) Napište v prvním pádu čísla jednotného příjmení scénáristek.
- b) S pomocí Slovníku cizích slov vysvětlete význam slov: archetypální, varianta, exces, protagonistista.
- c) Která z následujících možností nejlépe odstraňuje nedostatky ve výstavbě posledního souvětí výchozího textu:

Excesy z Dallasu ožijí v podobě dávno mrtvého protagonisty seriálu ve sto čtyřech dílech o výstřelcích podobných těm návratům z Dallasu.

Na dávno mrtvého protagonistu si zcela jistě vzpomeneme u tohoto seriálu o sto čtyřech dílech, který bude podobný jako Dallas na excesy a návraty.

Pokud jde o výstřelky, bude sto čtyři dílů seriálu nejspíš připomínat Dallas, v němž se náhle vrátil dávno mrtvý protagonistista.

Sto čtyři díly budou asi nápadně podobné na výstřelky těm, kdy se náhle vrátí do seriálu dávno mrtvý protagonistista z Dallasu.

- d) Jaký je patrně názor autora textu na uvedený seriál?

2. Přečtěte si pozorně následující text:

Milý Honzo,
doufám, že mi dokážeš pomoci. Jednoho dne jsem nechala manžela koukat doma na televizi a odjela do práce.

Asi tak 2 kilometry od domu mi najednou přestalo auto jet - musela jsem se vrátit pro manžela, aby mi pomohl. Když jsem dorazila domů, nemohla jsem uvěřit tomu, co jsem viděla.

Byl v posteli se sousedovou dcerou. Je mi 32, manželovi 34 a jí 19.

Jsme spolu 10 let. Manžel se mi přiznal, že spolu chodí víc než půl roku.

Do manželské poradny nepůjde.

Jsem úplně v koncích, prosím, pomoz mi.

Magda

Milá Magdo,
že Ti přestalo jet auto po tak krátké cestě, může být způsobeno mnoha příčinami.

Nejprve zkontroluj, jestli není ucpaný přívod paliva. Pokud je čistý, zkontroluj veškeré přívody vedoucí k motoru. Také zkontroluj kabely včetně ukostření.

Jestli není problém tady, je potřeba provést kontrolu palivového čerpadla, jestli není poškozené a dává správné množství paliva.

Doufám, že jsem Ti pomohl

Honza

- a) V čem spočívá komično celé situace?
 - b) Do jakých vědních oborů byste zařadili dotaz Magdy a odpověď Honzy?
 - c) Najděte v textu odborné termíny.
 - d) Kde se s podobnými dotazy a následnými odpověďmi můžeme setkat?
3. a) Nalezněte ve výchozím textu chybně užitý tvar slova a opravte ho:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Moderní družice mají různé tvary a velikosti. Nemusí mít aerodynamický tvar jako rakety, neboť v kosmickém prostoru není žádný vzduch, který by jim bránil v pohybu. Některá z nich jsou obrovské rotující válce dosahující výšky až dvoupatrového domu. Jiné vypadají jako krabice s „křídly“ o rozpětí až 15 m. Nyní je na oběžné dráze kolem Země více než 200 činných družic a také mnoho kosmického „smetí“ – úlomků kosmických lodí a stanic. Toto „smetí“ se pohybuje tak rychle, že i drobný kousek může způsobit škodu. Tak byl zasažen jak raketoplán Space Shuttle, tak i stanice Saljut.

(<http://hvezdy.webpark.cz/druzice.htm> 15.10.2003)

b) Proč je pod textem uveden zdroj informací? Je to nutné i u citací z knižních zdrojů?

Zjistěte, co všechno musí obsahovat tzv. *bibliografické údaje*.

c) Které z následujících tvrzení odpovídá obsahem výchozímu textu?

- I. Moderní družice vždy vypadají jako obrovské rotující válce dosahující výšky až dvoupatrového domu.
- II. Moderní družice jsou ohroženy tím, že je poškozují úlomky kosmických lodí a stanic.
- III. Moderní družice nemusí mít aerodynamický tvar, protože často přicházejí do styku se vzduchem.
- IV. Moderní družice obíhají společně s kosmickým smetím kolem Země a jmenují se Space Shuttle a Saljut.

d)

Z jakého hlediska charakterizuje výraz *rotující* vlastnost válců?

- I. Z hlediska jejich funkce.
- II. Z hlediska jejich pohybu.
- III. Z hlediska jejich umístění.
- IV. Z hlediska jejich velikosti.

4. Pozorně si přečtete oba následující texty:

- A) Hned nato jsme se odebrali do města, kdež jsem v radnici oznámil biřicovi příchod pražského kata. Sám jsem kata očekával v žaláří chodbě, abych jej po návratu od primátora uvedl k delikventům. „Tři jsou odsouzeni k provazu, „ pravil kat na zpáteční cestě, „a ty si vezmu na starost sám, aby byla poprava ve čtvrt hodině skončena. Ostatní budou lámání a na jednom z nich musíš dokázat své umění.“
- B) České trestní právo zná tedy již v době předhusitské řadu deliktů, které ohrožují jak život, zdraví, čest a důstojnost člověka, tak i feudální vlastnictví, bezpečnost státu, osobu panovníka či katolickou víru. (...) Tresty, pokud nebyly nahrazeny soukromou dohodou mezi pachatelem a poškozeným, byly trest smrti, prováděný stětím, šibenicí, upálením či zahrabáním za živa, tresty mrzačící – podle druhu deliktu useknutí ruky, nohy, oslepení, vytržení jazyka, konfiskace majetku, plen (tj. zpusťování majetku pachatele), pokuty, ztráty cti. U trestů se uplatňoval jistý symbolismus. Měly vyjadřovat symbolickou pomstu pachatelů. Za rouhání tedy vytržení jazyka, za zradu (pachatel slibuje zároveň věrnost i zrazuje – jeho osobnost je rozpolcena) rozčtvrcení apod.

- a) Zařadte texty k jednotlivým stylům.
- b) Přestože oba mají odlišný charakter, co mají společného?
- c) Pokuste se pojmenovat jazykové a stylistické prostředky použité v textu B).